

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ, 25. НОВЕМБРА 1901.

ГОД. XXVI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 29

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 80 п. а на страну 1. кр. 20 п. месечно. —

ДРАМА И ПОЗОРИШТЕ У ПОЉСКОЈ.

(Наставак.)

Самосталан је у своме раду млади Станислав Виспјански. То је један од најзанимљивијих уметника што их данас у оште има. Он је и генијалан сликар и генијалан драмски песник; слике му и драме допуњују једно друго. Он често исти предмет у једно исто време обрађује и на хартији и на платну. Он прерађује античке трагичне мотиве, али је још вештији у обраћивању предмета из пољске повеснице.

Споменућемо још два песника, који нису баш чисто модерни. Лукијан Ридал писац је драме „Чаробни круг“, а то је данас најпопуларнија драма у Пољској. У том појетском спеву из пољског народног живота износи се у лепој драматској форми љубав млинарке према јуначком слузи. На лепом је гласу и госпођа Габријела Запољска, која је писала дosta позоришних дела, а сад се бави позоришном рецензијом. Она је прва, која је изнела на позорницу прави живот пољског простог јеврејског народа, без икакве филосемитске или антисемитске тенденције. Писала је она и више драма из живота варшавских Пољака. Радови су њени вешто написани и пуни живота и реализма.

* * *

Од дужег времена постоје у четири вароши стална позоришта. Но о позоришту у Познању, којим управља Ригијер, нећемо овде говорити, јер оно једва животари и не отима се за вишом уметношћу. Тако дакле остају варошка позоришта у Кракову и Лавову и државна позоришта у Варшави, а пре свега тако звано „Велико Позориште“ (за опере и класичне

трагедије) и „Rozmaitošci“ (Variété) за позоришну игру и комедију. Оба последња имају старе, простране, али без стила грађене зграде; позорница у главној вароши аустријске круновине Галиције, у Лавову, смештена је врло лепо од 4. октобра 1900. у красној кући, коју је саградио неимар Горгоњевски и која је изнутра врло укусно, раскошно и према свима модерним захтевима лепо удешена, али споља баш није без мане. Кракавско позориште саграђено је године 1893. по плановима неимара Зајвејског. Оно није тако луксурисно удешено као лавовско, али је ишак доста лепо. На обема тим позорницама највећи су украс завесе, које је сликао уметник Хенрик Сјемирадски, чувен са своје слике: „Буктиње цара Нерона“.

Кракавско позориште показало је до сад сјајне успехе. У годинама 1871. до 1885. био му је управитељ Станислав Козмијан, који се и као публициста одликовао. У тим годинама имало је то позориште врло леп пољски и страни репертоар, а укупно особље играло је ванредно лепо и заокругљено. Још и данас значи кракавски стил у глумачкој уметности фини и чисти реализам и армовичну скупину радњу свих глумача.

После неколико година застајања преuzeо је године 1893. ново позориште Тадија Павликовски. Сад је управитељ позоришта у Кракави Јосиф Котарбински, те га одважно води напретку, савлађујући бриге и финансијске тешкоће. Између осталих комада изнео је и Шилерова „Дон Карлоса“ у достојном приказу.

Лавовско позориште имало је за сто-

тину година свога опстанка врло различиту судбину. Кроз више десетина година морало је то позориште, по државној наредби, допустити, да се у извесним данима немачке представе дају; тек је 1872. од те присилне мере ослобођено. Али иначе било је лавовско позориште — сама кућа је задужбина грофа Скарбека — најглавнији расадник немачке културе. Ко усхте искати историју уплива немачке литературе на пољску, тај не сме муком прећи преко тога позоришта и његове историје у првој половини сада минулога века.

По самој природи ствари располажу државна позоришта у Варшави издаш-

ним средствима. Као и сва дворска позоришта, или бар већина њих, запала су она у неки квијетизам, у неку застајалост и учмалост у репертоару и особљу. Мора се искрено признати да је врховна управа тих пољских позоришта, која је обично у рукама којега руског ћенерала — сад је врховни управитељ ћенерал Иванов — веома наклоњена пољској драми. Варшавско „Велико Позориште“ једина је стална опра у Пољској. Наравно да се само пољске опере певају на пољском језику, а све остале на талијанском. Солисте су већом страном Талијани, Французи или Шпањолци.

(Наставиће се.)

ИСТИЖИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Прибислав и Божана.“ Историјска глума у 5 чинова, с певањем и играњем, написао Драг. Ј. Илијћ, музика од Д. Јенка. Приказана 21. новембра о. г.)

Вредни чланови нашег српског народног позоришта ако у чему, оно у певању заслужују сваку хвалу и признање. Не треба да се винемо за десетак година натраг и да видимо огроман напредак, него треба да узмемо само овај факат, који је довољан да оправда горе-наведену хвалу и признање.

У нашем позоришту наиме не певају певачи, који су специјално за певање антакованi, него певају сами глумци. Свако позориште има свој кор, Код нас није тако. Код нас певају глумци и глумице, који су одређени управо за глуму, а не за певање.

И то што наши вредни чланови врше управо две дужности, то је што мора сваки признати и поштовати. То је због чега се ни један критичар не сме заборавити и бацити се на сувише строга становиште и од солиста и кора српске народне позоришне дружине сувише много тражити.

У овим приликама са оваким материјалом успех је сјајан.

„Прибислав и Божана“, „Врачара“ и други комади с певањем, показују да наши вредни „певачи“ не стоје бадава, него хоће да задо-

воље и потребе певања. А да их то много труда и времена стаје, то је природно. Да је положај коровође г. Освалда тежи а успех према томе већи него ма ког позоришног коровође, и то је природно.

Тај труд, та воља, мора им се признасти и поштовати. „Певачи“ напиши што могу то и учите. Више и боље, сумњам, да се може од њих што тражити.

Сад, да ли је то доста и размаженој публици новосадској, која тражи све саме оперске певаче, то је друго питање!

Мени је доста, кад узмем у обзир све споменуте позоришне прилике у нас.

Б.

„Као пиле у кучинама“, комедија у 3 чина, написао И. И. Мјасницики, с руског превела Зорка Добриновића.)

Ко је дне 22. новембра (5. децембра) пошао у позориште, да се позабави и наслеђе, тај се сигурно није покајао, јер је доиста било и шале и смеха на претек. О каковој вишој тенденцији комедије: „Као пиле у кучинама“, нема ни говора. То је лакрија, у којој се приказују неприлике једног заљубљеног књижевника, који на своју несрћу наседа некој непознатој му удатој госпођи, која му шаље згодан сике за позоришни комад, да га он обради и тако буде њезиним сурадником. Он пристаје на то, мислећи, да је то какав мушкарац, али касније се на његову највећу непри-

лику испостави, да је то жена љубоморнога мајора у оставци. Ненрилике јаднога писца постају што даље то веће, он се заплеће као пиле у кучине, док се на крају све лепо не објасни и сврши.

То је језгра сикета те комедије, која је вешто испреплетена разним драстично-комичним ситуацијама и епизодама, које непрекидно на-
гоне на смех.

То је управо више лакрија него ли комедија у вишем смислу. Џели низ доста вёроватних случајности испреплетен је ту око главног лица, писца Дамјанова (г. Спасића), те чисто и нама одлане, када видимо, да на крају долази на видело његова невиност.

Испоредимо ли тај комад са комедијом „Зец“, од истога рускога писца, која је пре неколико година била давана овде у Новом Саду с највећим успехом, морамо рећи, да је лакрија: „Као пиле у кучинама“ у многом погледу слабија од „Зeca“. И овде и тамо има духовитости у замишљају и заплету, али у „Зецу“ је та духовитост некуд отменја, док у „Пилету у кучинама“ имаде сувише драстике, сувише бурлескозности. Они призори, где се по-
ручник Карадајев (г. Матејић), Громовска (гђа Бакаловићка) и мајор Громовски (г. Динић), седећи на столицама у соби писника Дамјанова, покривају капутима, те изменењују места, да стари пуковник Платон Аркадјев (г. Добриновић), не може разабрати, како су се женске ножице претвориле у мушкарачке ноге: пристајале би више у циркуску пантомиму, него ли у салонску комедију.

И поједина лица сувише су карикirана, поименце пуковник Аркадјев, нека чудна ме-
шавина тврдоглавости, строгости, наивности и смешиности; а сувише је драстично карикirана и несприетност и плашиљивост писца Дамјанова.

Мјасницкому је очито било једино до тога, да што више натера на смех гледаоце те ла-
лакрије, а то му је и пошло за руком.

Што се тиче приказа, запело ми је око на Добриновићеву пуковнику Аркадјеву. То је у свим постанкостима изврсно израђена уметнина. Све протусловне црте тога лица знао је наш необично даровити уметник сакупити у целину, која би код иоле слабијег уметника била права карикатура, пуне најхетерогенијих дисонанса. Добриновић нија никде запао у претерану дра-

стику, сваки покрет, свака поза, сваки изражај лица му бијаше уметнички одмерен и заокружен, да се драстика неких призора није непријатно дојмила.

Г. Спасић је добро приказао улогу писника Дамјанова, а то доиста није лако, где га је писац замислио као и пуковника Аркадјева, као неку чудну мешавину разних прилично хетерогених особина. Нарочито је био занимљив у оним призорима, где говори што но реч „tête à tête“ са својом неприличном му сарадницом Громовском (гђа Бакаловићка), која је своју улогу и у том призору и у призору састанка са музјем у гостиони, лепо, вешто и тошно приказала.

Похвалити нам је и гђу Матејићку у улози Олге, кћери пуковника Аркадјева. Природан и тонао бијаше њезин приказ наивне и енергичне младе заљубљене девојке.

Г. Динић дао је своју отелској улози мајора Громовског сасвим према замисли пишчевој драстично обележје, али не би му се смело узети за зло, да је ту писца поправио, т. ј. да је његов мајор био и мање страшан.

Г. Матејић приказао је далично свога по-
ручника, а не бих знао ништа приговорити ни осталим приказивачима разних улога тога комада.

J. Хр.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа)

У недељу, 25. новембра (8. децембра): „Милош Обилић“ или „Бој на Косову“. Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Јован Суботић.

У уторак, 27. новембра (10. децембра) по други пут: „Мадам Сан-Жен“. Комедија у 4 чина, написали В. Сарду и Моро, превео Н.

У четвртак, 29. новембра (12. децембра) први пут: „Епидемија“. Драма у 4 чина, од М. И. Расудова, с руског превела Зорка Добриновићка.

У суботу, 1. (14.) децембра, први пут: „Медвед“. Шаљива игра у 1 чину, написао А. Чехов, с руског превео Сава Петровић. — За тим, први пут: „Тако ти је то у свету, дете иоје“. Комедија у 2 чина, написао Ђ. Галина, с талијанског превео Г. Р.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

19. Представа.

У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.

Ван претплате.

Представа за народ с обаљеним ценама.

У Новом Саду, у недељу, 25. новембра (8. децембра) 1901:

МИЛОШ ОБИЛИЋ

или:

БОЈ НА КОСОВУ.

Историјска трагедија у 5 чинова, с певањем, од дра Јована Суботића. — Редитељ: Сиасић.

ОСОВЕ:

Цар Лазар — — — — Лукић.
 Југ Богдан — — — — Ружић.
 Вук Бранковић, Лазареви — Диник.
 Милош Обилић, зетови — Васиљевић.
 Вукосава Обилићка, Лазареве С. Бакаловићка.
 Мара Бранковићка, кћери Т. Лукићка.
 Бановић Страхиња — — — Николић.
 Милан Топлица — — — Матејић.
 Иван Косанчић — — — Ботић.
 Стеван Мусић — — — Илкић.
 Бонко Југовић — — — Слутка.

Јевросима, Вукосавина| двор- М. Тодосићка.
 Јерина, Марина | киња Л. Вујичићева.
 Мурат, цар турски — — Стефановић.
 Бајазит, његов син — — Душановић.
 Осман, везир — — — Виловац.
 Јусуф, паша — — — Стојановић.
 Ибрахим — — — — Бакаловић.
 Ухода — — — — Шикопарија.

Вишне кнезова, војвода, Турака. — Збива се
у Крушевцу, на Косову и у Приштини.

У уторак, 27. новембра (10. децембра) по други пут: „Мадам Сан Жен“. Комедија у 4 чина, написали В. Сарду и Моро, превео Н.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књижарници браће М. Поповића најдуже до 11 сак. пре подне.

Улазнице могу се добити у књижарници браће М. Поповића од 8—12 сата пре подне, а од $6\frac{1}{2}$ после подне и у вече на каси позоришној.

Болује: Ј. Тодосић.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$, свршетак после 10 саката.